

Karancsi Sándor karikatúrája

LAPOKBAN MEGJELENT ÍRÁSOK

Kamarazene-est a Barátság Házában

Az őszi óta megindult és havonta megismétlődő kamarazene-estek nemcsak hasznosak voltak, de szórakoztató jellegük miatt is kellemes élményben részesítenek.

A szerda esti előadáson a legkülönbözőbb műfajokhoz tartozó nyolc műsorszámban gyönyörködhattunk. Igen ötletes volt az a megoldás, ahogyan Domenico Dragonetti nagybőgő-versenyének II. tételét szólaltatták meg. Lobotka Pált – aki igen szépen, kidolgozottan tolmácsolta a művet – vonóegyüttes kísérte. Ugyanez az együttes szolgáltatta a kíséretet azon három kedves tavaszi hangulatú dal egyikéhez, amelyeket Papp Magda adott elő rendkívül megnyerően. A másik két dalt Popper Katalin és Szenderszky Kálmán zongora-gordonkakettőse kísérte. Nagy tetszést aratott Manuella Ponce spanyol szerző világhírű szerzeménye, az Estrella, amit a művész sok érzéssel tolmácsolt. Sajátos színt nyújtott Carmen Petra hazai zeneszerzőnk fuvolára írt szvitje. A kompozíciót Pech Ludovic, a hangversenyek gyakori szereplője, nagy biztonsággal játszotta, Rátz Gabriella jól alkalmazkodó kíséretével.

A három zongorista egyéni tehetségével vett részt az est műsorában. Először volt alkalmunk hallani Farkas Pált, aki Beethoven egyik zongoraszonátáját tolmácsolta elmélyült muzikalitással, jó technikával. Reméljük, hogy a biztató kezdetnek folytatása lesz. Bartók román táncát Pataky Magda játszotta bővérű ritmikával, szilajsággal, a kívánt rusztikossággal. Külön ki kell emelnünk Antal Ilona zongoraművésznőnek az est egyik fénypontját jelentő Schumann előadását. A szimfonikus etűdöket feszült energiával, meggyőzően, a beleélés őszinteségével köz-

vetítette. Ráadásában: Schubert Impromptu-jében is a hangról-hangra való kidolgozottság értelmi eljárása érvényesült. Mint különlegességet kell kiemelnünk Haydn vonóegyüttesre írt szerzeményének, a Visszhang bemutatását. A két részre osztott szextett megteremtette azt a sajátos légkört, amit a mű felépítése igényel. Ízléses, hangulatteremtő és mindenekelőtt bensőséges előadásnak voltunk tanúi. Ide kívánczok az együttes tagjainak felsorolása, annál is inkább, mert a műsor több más részében is szerepeltek. Boda Oszkár – e kamarazene-estek szellemi irányítója, s fáradhatatlan, tevékeny részese – Bogdán György, Bogdán Sándor, Thurzó Sándor, Szenderszky Kálmán és Pallagi Márta a filharmonikus zenekar tagjai.

(Fáklya, 1966. április 1.)

Tuduka Oszkár

Sikerült kamarazene est

Az évek óta rendszeresített, egyre népszerűbbé váló kamarazene-esteknek célja, hogy társadalmunk minden rétegét bevonja a magasabbrendű zene hallgatóinak sorába. A városi kultúrházban ezúttal is jól sikerült hangversenyt rendeztek, amelybe kitűnően illeszkedett be a Zene- és Képzőművészeti Líceum 25 főnyi kamarakórusa.

Ácél Ervin karnagy a barokk zenéről tartott ismertetőt. Majd sorra kerültek a korszakra jellegzetes zene- és énekszámok. Boda Oszkár, Thurzó Sándor és Czakó Ádám egy Purcell-triószonátát adott elő, majd Papp Magda egy Caccini-áriát és Bach kantátát, Belényi Ferenc pedig egy Händel-áriát énekelt Popa Kató zongorakíséretével.

A városi kultúrház vonósnégyese – Boda Oszkár, Thurzó Sándor, Boda Boriska és Szenderszky Kálmán – Telemann és Tartini egy-egy kvartettjét tolmácsolta. Végezetül Czakó Ádám tanár vezényletével a növendékek kamarakórusa Palestrina és Monteverdi madrigáljait adta elő.

(Fáklya, 1967. május kb. 8-9.)

Jákó Elemér

Évadzáró kamarazene-hangverseny

A városi kultúrházban rendezte meg évadzáró hangversenyét az a lelkes kamarazene együttes, amelynek – évek óta – önzetlen működésével és havonként adott sorozatos műsorával sikerült elérnie nemesi célját: szórakoztatva oktató rendezvényeinek eredményeképpen, fokozatosan kialakult állandó hallgatósága. A hangverseny külön érdekessége, hogy ez alkalommal új és városunkban eddig még elő nem adott kamarazene számokat mutattak be.

A zeneestén szerepeltek Andor Gh. (oboa), Negrea Gh. (oboa) és Kölcsei Ilona (angolkürt), akik kitűnő tolmácsolásban adták elő Beethoven fúvótrióját. Ezt követően Pergolesi triószonátája, Puccini vonósnégyesre írt krizantémja, M. Vescan, Prokofjev és Csajkovszkij szerzeményei kerültek sorra. A számokban közreműködtek: Bihari Sándor, Gencsi Anna, Mihályi Béla és Thurzó Sándor, valamint a vonósnégyes: Boda Oszkár, Bogdán György, Boda Boriska és Szenderszky Kálmán. Viski János pedig Weber klarinét kvintettjének igényes szólamával bizonyította be nagyszerű felkészültségét.

(Fáklya, 1967. június 16.)

A városi kultúrház vonósnégyesének műsortervéről

Immár évek óta szép eredménnyel működik az a vonósnégyes, amelynek célja már elindulásakor az volt, hogy a széles néptömegekkel megismertesse a klasszikus zenét.

Legutóbb nagyszámú közönség hallgatta meg a vonósnégyes sikeres hangversenyét, Antal Ilona zongoraművésznő szereplésével. Az elkövetkező évadra új műsortervezetet iktatott programjába a zenei együttes, Thurzó Sándor közreműködésével. Boda Oszkár közölte erre vonatkozóan: fő céljuk, hogy az eddigi műsorokban kissé elhanyagolt, újabbkori kamarazene is

minél szélesebb körben népszerűsítsék. Elsősorban hazánk neves zeneszerzőinek alkotásait kívánják gyakrabban műsorra tűzni, de a klasszikus zene régi mestereinek műveit is megszólaltatják. Az esetről-esetre kiszélesített műsoruk alkalmából rendezett hangversenyeken szerepeltetik majd a helybeli ének- és hangszer-szólistákat is.

Tervbe vették azt is, hogy az elkövetkezendő hangversenyek során az egyik hónapban klasszikusokból, a következőben pedig modern szerzeményekből állítják össze repertoárjukat.

(Fáklya, 1967. október 3.)

Jákó Elemér

A városi kultúrház vonósnégyese a dobogón

Mint ismeretes, a Boda Oszkár vezetésével működő vonósnégyes, évek óta hasznos szolgálatot tesz a klasszikus zene népszerűsítésének. Idei tervük alapján az egyik hónapban a régi mesterek, a következőben pedig a jelenkor zeneszerzőinek műveiből állítják össze műsorukat. Legutóbb a városi kultúrházban adott hangversenyükön Haydn és Karl Ditters von Dittersdorf szerzeményei szerepeltek. Különleges érdekessége az, hogy mindkét zeneszerző egykor mint karmester, városunkban is működött. A műsor előtt Tuduka Oszkár tanár ismertette a két zeneszerző életrajzát és emlékezett meg itteni tevékenységükről. A figyelemmel kísért bevezető után, dobogóra lépett a vonósnégyes: Boda Oszkár, Thurzó Sándor, Boda Boriska, Szenderszky Kálmán Michael Haydn szerzeményeit adták elő. Ezután Bokor Barna egy Dittersdorf-szólószámot tolmácsolt hegedűn. Az ezúttal is sikert aratott kamarahangversenyt Dittersdorf Esz-dúr kvartettjével fejezték be. Meg kell emlékeznünk annak a jelentőségéről, hogy a vonósnégyes műsortervének megfelelően, a továbbiak során is eredeti bemutatókra törekszik.

(Fáklya, 1967. november 15.)

Jákó Elemér

Helybeli alkotó és előadóművészek kamarazene estje

A Barátság Házában rendezik meg 27-én, szombaton este 20 órakor azt a kamara-zeneestet, melynek egyik érdekessége, hogy helybeli művészeket szólaltat meg.

A szerzőként ismert Botto Romulus saját szerzeményű dalával jelentkezik, Cipău Aurora tolmácsolásában. Chirvai Gh. hegedűtanárnak egy áriája és egy hegedűre írt románca szerepel a műsorban. Macalik Alfréd festőművész – egyben szakértő muzsikus – két preklasszikus stílusban írt művével képviselteti magát. Thurzó Sándor József, a iași-i zeneakadémia végzős növendéke adja elő mélyhegedűn. Ugyancsak ő mutatja be Bihari Sándor mélyhegedű versenyét a szerző kíséretével. A Boda Oszkár, Pataki Magda, Thurzó Sándor és Thurzó Sándor József vonósnégyes Honegger rapszodiáját adja elő. A Bokor Barna vonósnégyes pedig Sztravinszkij három kis darabját játssza. Eizikovits Rondó-ját Pataki Magdolnának, a Zenei és Képzőművészeti Líceum tanárának előadásában halljuk. A műsort Maurițiu Velcan hazai zeneszerző románca zárja.

(Fáklya, 1968. január 25.)

Arnóczky János levelező

Bartók- és Sosztakovics-bemutató

Mint már megemlékeztünk róla, a városi kultúrház zeneegyüttese feladatul tűzte a klasszikus zene népszerűsítését. E terv alapján városunkban először adták elő Bartók 1. sz. Hegedűversenyét és Sosztakovics zongora-kvintettjét.

A legutóbbi hangversenyen Enescu- és Kodály-dalok, Mihai Jora és Alfred Alessandrescu művei közül több szerzemény ugyancsak első ízben került műsorra Váradon. Közreműködtek: Horváth Magda zongorakísérete mellett Bărbățan Alexandra és Juhász Ilona énekszámokkal, Tulván Gizella zongorajátékával.

Bartók I. hegedűversenyét Bokor Barna adta elő, Pataki Magda zongorakíséretével, Sosztakovics zongorakvintettjét pedig Pataki Magda, Boda Oszkár, Thurzó Sándor, Román Ernő és Szendreszky Kálmán tolmácsolta.

(Fáklya, 1968. május 29.)

Jákó Elemér

Az „öregék” – öregek?

A kolozsvári muzsikus hajlamos arra, hogy a nagyváradi zenei életet nagyon fiatalnak és nagyon kolozsvárinak higgye. Mert – úgymond – Váradon minden vezető muzsikus a George Dima Zenekonzervatórium neveltje, ezek a kolozsvári fiatalok tartják vállukon a filharmóniát és a zeneiskolát. A genius loci a zenében nem is tud mást, csak operettet.

Ha zenekritikus Váradra utazik riportot írni, feltehető, hogy barátai, a kolozsváriak maguk is ilyen értelemben tájékoztatnák. Csakhogy a valóság nem barátja az effajta elhamarkodott sommázásnak. Igazságszolgáltatásának eszköze a véletlen, mely úgy hozza, hogy a kiszállás napján egy kolozsvári se legyen elérhető, hogy Sándor Dénes, a filharmónia művészeti titkára pont Bukarestben legyen, Acél Ervin karmester betegen fekszik, Miron Rațiu, a másik karmester épp Franciaországban turnézzék, és Czako Ádám, a város egyetlen zeneszerzője szabadságon legyen. Így sikerül aztán a kritikusnak Nagyvárad nem – fiatal és nem – kolozsvári muzsikusait megismernie. Se vége, se hossza a meglepetésszerű felfedezések sorának, s a hazulról hozott jegyzetek – a riportra való készülés hiú dokumentumai – haszontalanul hevernek egész nap az aktatáska mélyén. Thurzó Sándor, a legfiatalabb váradi öreg, akivel megismerkedem. A filharmónia tagja: első hegedű, második pult. Rövidesen kiderül, hogy lelkes kamarazenész, régi Telemann tisztelő, és hogy az ő kezdeményezésére és személyes zenei vezetése alatt mutatták be a Bábszínházban Pergolesi La serva Padrona című nevezetes vígoperáját. Minden másnál nagyobb szenvedélye, a nagyváradi

zene múltja. Mihelyt erre a témára tereljük a szót, előadásában a mondatvégi pontok felkiáltójelekké élesednek: „Harminc éve kutatom Várad zenetörténetét! Kilencszázéves adataim is vannak! Kétszázéves az operajátszásunk! Csak a XIX. századból több mint ezer opera-előadásról vannak adataim!” Újságokat mutat, amelyekben Tuduka Oszkár irodalomtanárral közösen írt cikkei jelentek meg.

Miután végigvezet azokon az épületeken, ahol hajdan a város zenei élete zajlott, Romulus Botto nyugalmazott karnagy és zeneszerző lakására kalauzol. Romulus Botto legfőbb érdeme, hogy ő „hozta össze” a mostani filharmóniát: a felszabadulás után az ő vezetése alatt kezdtek a város hangszeres zenei zenekari muzsikát játszani. (Thurzó Sándor a dátumot is mondja: 1948. március 18-án lépett fel az új zenekar először.) Ez az együttes alakult aztán át (Thurzó: 1949. február 1-én) állami filharmóniává. Hatvannégy éves vendéglátónk a bukaresti konzervatóriumban tanult. Negyvennégy éves karmesteri és harmincnégy éves zeneszerzői múltra tekint vissza. Volt katonakarmester, templomi karnagy és konzervatórium-igazgató, számtalan kórust szervezett, előbb szülőfalujában, majd Aradon, Váradon és másutt. Jelenleg fúvós hangszereket tanít a zeneiskolában, férfikórust vezet, és lelkesen komponál: tömegdalokat, indulókat, népdalfeldolgozásokat, ortodox liturgiát.

Boda Oszkárrol gyakran szoktunk hallani: olyankor, amikor vonósnégyesének több századik, ezredik és ezer többszázadik fellépését regisztrálja a sajtó. Valami féktelen, elemi szenvedély hajtja ezt a csillogó szemű, szívesen beszélő öregurat, faluról falura, isten háta mögötti iskolák és kultúrotthonok színpadára, kvartettezni. Még hozzá ingyen, sőt olykor anyagi áldozatok árán is. Ilyenszerű történetei vannak: „Megérkezünk a faluba. Senki sem vár, a terem takarítatlan. Valami gondnoknőféle meg is mondja: itt nem kellünk. Mi azonban nem hátrálunk. Kitérjük az ajtókat, és próbálni kezdünk. A zene odacsalogat egy pár kíváncsi gyermeket. Mikor már jól benne vannak a hallgatásban, megszólítom őket: gyerekek, most pedig menjetek haza, s ha tetszett nektek a muzsikánk, hozzátok ide a szüleiteket is, hogy nekik is játsszunk. Ha nem tetszett, maradjatok

csak otthon. Hát kérem, rövidesen megtelt a terem, s olyan nagy sikerünk volt, hogy a falusiak koncert után egész az állomásig kísérték.” Rövid az idő, csakis azért nem került sor arra, hogy kamarazenekaráról, tanári tevékenységéről, hitvese és egyes számú munkatársa, Boda Boriska asszony zeneóvodájáról is beszéljünk, vagy arról, hogy egykor (Thurzótól tudom) zenekritikát is írt.

Macalik Alfréd, a nyolcvanéves festőművész az utóbbi fél-században, mint zeneszerző és karmester, nagybőgő-, cselló-, és zongorajátékos vállalt szerepet a város zenei életében. 1936–1941. között kamarazenekart vezetett, mely Corelli-, Gemini-ani-, Händel- és Mozart-műveket játszott a váradiaknak. (Nem tudom, volt-e akkor az országban még egy ilyen jellegű együttes!) Ami a többi váradi öregtől megkülönbözteti: az a tiszteletet parancsoló, kérlelhetetlen tárgyilagosság, amellyel a zenélő Nagyvárad jelenét és múltját nézi. Jól tudja, hogy milyen ösztövr folytatása volt a Michael Haydn és Dittersdorf nevéhez fűződő, rövid virágkornak. Beleznay, idősebb Macalik és a többi zeneszerző-előd műveinek jelentőségét illetően sincsenek túlzó illúziói. A helyi zenei múlt lelkes túlértékelőit olyan önámítókhöz hasonlítja, akik a művirágnak is érezni vélik az illatát. De szeret mindent, ami itt érték (egyszer sem mulasztja el a filharmónia főpróbáját meghallgatni!), és a maga muzsikáját is szereti. Búcsúzóul elzongorázza letűnt korok zenéjét visszhangzó A-dúr variációit, vendége őszinte elfogódottsággal hallgatja a nyolcvanévesen is szívvel-lélekllel billentő festőművész-ujjak muzsikáját. Egyébként: Macalik estét tervez, amelyen apjának, Krakóban élt zeneművész fivérének és saját magának a művei hangzanak majd el.

Ebben a szüntelen tervezésben, a zene iránti parttalan és önzetlen szeretetben, a lelkesedésben és a fáradhatatlanságban egyek Nagyvárad – egyébként egymástól ugyancsak különböző – öregjei. És mellőzöttségük tudatában. Thurzó Sándor kereketlen zokszavakkal, az agilis Romulus Botto egy-egy beszédes legyintéssel vagy kitérő válasszal, Boda Oszkár élénk méltatlankodással, Macalik Alfréd nemes hanggal panaszolja ugyanazt: hogy a fiatalok, a diplomás jövevények nem becsülik őket, akik

itt a zenei életet sokkal mostohább körülmények között oly áldozatosan fejlesztették és ápolták. Hogy ügybuzgalmukat, szervező készségüket, tapasztalataikat, szívük fiatalságát vagy eszük bölcsességét – melyikükben mi a használhatóbb érték – a fiatalok nem tisztelik, nem igénylik. Sőt. Ők nem vitatják a fiatalok tehetségét, saját szaktudásukat sem mérik a korszerű felkészültségű ifjakéhoz, de igenis tisztában vannak önnön érdemeikkel és azzal, hogy még mi mindent tehetnének Várad zenéjéért.

A riportíró kritikus, nem tudta elég meggyőződéssel védeni nemzedéktársait. Őszintén szólva: nem is nagyon akarta. Ám várja az alkalmat, hogy kerek asztalhoz üljön Acél Ervinnel, Miron Rațiuval, Sándor Dénessel és Czako Ádámmal: elbeszélgetni a nagyvárad-i zeneélet jelenéről és jövőjéről, s e tisztes múltú öreg muzikusoknak ma is annyira töretlen és oly rokonszenves fiatalságáról.

(Utunk, 1968. április 26.)

László Ferenc

Bihari Sándor köszöntése

Szerdán a Muncipiumi Kultúrházban ünnepélyes, meleghangú esten róttá le tiszteletét, műveit szerető közönsége a 70 éves zeneszerző előtt. Városunk művész- muzikus tanárgárdája fogott össze, hogy ízelítőt nyújtson kompozícióiból. A változatosan összeállított műsor lehetővé tette, hogy betekintést nyerhessünk sok műfajt átfogó, alkotó tehetségébe.

Az elsőként felcsendülő Euphonia-kvintett is mintegy összegezte kompozitórikus elveit. A kamarazene nyelve különben is közel áll Bihari Sándorhoz, hiszen a legalkalmasabbnak kínálkozik az élet zajától szerényen visszahúzódó egyénisége kifejezésére. A kvintett tagjai – Pataki Magda (zongora), Boda Oszkár (hegedű), Thurzó Sándor (hegedű), ifj. Thurzó Sándor (mélyhegedű) és Viski János (klarinét) – hitelesen, árnyalatokban gazdagon mutatták be az igényes művet. Talán legkife-

jezőbbben mégis a két tételes Hegedűverseny adta vissza azt a sajátos Kodály Zoltán-i vonalon haladó, mélyről fakadó muzikalitást, amely már minden külsődleges eszközt mellőzve, a gondolatok tömörségével, szigorú formai szerkesztéssel juttatta érvényre a mű meleg humánus sugalló üzenetét. Könnyű Sándor (a marosvásárhelyi filharmónia hegedűse) és Farkas Pál zongoraművész előadása, közelhozták a kompozíciót a hallgatókhoz. Külön említést érdemel a vendég-hegedűs szép tónusa, a figyelemre méltó vonókezelése.

A zongorára írt Meditációt Antal Ilona zongoraművésznő szólaltatta meg, nagy műgonddal, hangulatteremtően.

Egy csokorra valót kaptunk Bihari Sándor vokális kompozícióiból is. Az Eminescu, Petőfi és Ardelean (váradi költő) verseire írt dalokat Dumbravă Constanța, Juhász Ilona és Szabó Zoltán érzékletesen tolmácsolták.

Befejezőként, Boda Oszkár vezetésével, a Muncípiumi Kultúrház díjnyertes kamarazenekarának előadásában három zenekari darabot hallgattunk meg.

Az ünnepélyes est alkalmával a Megyei Művelődési és Művészeti Bizottság díszoklevéllel tüntette ki a szerzőt.

(Fáklya, 1971. január 31.)

Tuduka Oszkár

A kamarazenekar évadzárója

Több mint negyed évszázadra tekint vissza az a lelkes, önzetlen művészi együttes, amely Boda Oszkár vezetésével céljaul tűzte ki a kamarazene népszerűsítését, megszerettetését. A megszakítás nélküli rendszeres hangversenyek ez idén is folytatódtak, tíz rendezvény vonzotta a városi művelődési házba a közönséget, amely nem egyszer „ősbemutatót” is hallhatott. Nagy sikert arattak Jodál Gábor, Oláh Tibor, Ludovic Feldmann, Csire József, Corneliu Torsan, Bihari Sándor, Francisc Hubic, Hindemith és Halmos László szerzeményei.

A zenekart szervező és vezénylő Boda Oszkár mellett fellépésükkel, közreműködésükkel hozzájárultak a sikerhez: Achim Zsuzsa (zongora), Antal Ilona (zongora), Barbanțan Alexandra (ének), Berindán Péter (nagybőgő), Boros Péter (nagybőgő), Cipău Aurora (ének), Dumbrava Constanța (ének), Dömös Árpád (fuvola), Gergely Mária (zongora), Grünberger Nadja (zongora), Hausmann György (zongora), Horváth Magda (zongora), Juhász Ilona (ének), Papp Magda (ének), Pataki Magda (zongora), Patka Eta (ének), Román Ernő (mélyhegedű), Thurzó Sándor (hegedű), Thurzó Sándor József (mélyhegedű) és Viski János (klarinét).

A közönség hosszantartó tapssal vett búcsút az évadzáró hangversenyen a kamarazenekartól, abban a reményben, hogy jövőre ismét részesei lehetnek e szép élményt nyújtó újabb hangversenysorozatnak.

(Fáklya, 1973. július 6.)

Jákó Elemér

Kamarazenekari folytatás

(...) Négyen az egykori kamarazenekarból: Boda Boriska, Boda Oszkár, Thurzó Sándor, Macalik Alfréd (...) Thurzó Sándor a harmincas évek végén csatlakozott a filharmóniához, és bár nemrég nyugdíjba ment, úgy maradt tagja, hogy a legszigorúbb alapszabályzat is elismerheti aktív tagnak, zenetörténeti kutatómunkával folytatja a muzsikusi pályáját. A váradi zenei események élő lexikona Thurzó Sándor, s egyben párját ritkító kultúrtörténeti dokumentum-gyűjtemény birtokosa (...)

(Fáklya, 1973. december 12.)

Implon Irén

A Bastien és Bastienne váradi bemutatója

Hosszú várakozás után megvalósult a merész óhaj – felcsendült egy opera Várad színpadán. Ahogyan Thurzó Sándor örömmel nyugtázta: városunk zenekedvelőinek huszonkét éves álma öltött testet a csütörtöki bemutatón. Az ő lelkes szervező munkájának is része van benne. Ha az érdeklődés még nem is érte el a kívántat, de a siker biztos. Persze, az előadást inkább a színházban hallgattuk volna meg szívesebben, megfelelő környezetben, sőt, talán még inkább a múzeum korhű dísztermében, rokokós atmoszférájában. Hiszen már volt erre precedens: a kolozsvár-napocai konzervatórium hallgatói Az úrhatnám szolgálót nagy sikerrel adták elő, teltházas közönség előtt a Barokk-palota dísztermében!

A zenekar kiségyüttese, Acél Ervin vezényletével ízlésesen közvetítette a kerek 210 éve színre került mozarti pásztorjáték üde dallamait. Megnyerő volt már maga a G-dúr nyitány megszólaltatása is, amelynek témája Beethoven Eroicájának kezdő motívumára emlékeztet, de ezen túlmenően a kiszenekar játéka az egész kisopera hangulatteremtő erejével ajándékozott meg, akár a Molnár Gusztáv vezette balettkar által kitöltött „közzenékre”, akár az áriák kíséretére emlékezünk.

A szólisták – ha az alakítókészség, különösen a szövegmondás, a dikció tisztaságával néhol adósak maradtak is – minden lehető megtettek, hogy az egyáltalán nem könnyű mozarti dallamvilággal ismertessék meg hallgatóságukat. Báncsov Károly a varázsló szerepében igen könnyedén mozgott, tisztán énekelt, legjobb hangjai egybeestek szólama csúcspontjaival. Ígéretes tehetség mind alkata, mind hanganyaga tekintetében. Ugyancsak megnyerő volt Széll Etelka szépen csengő szopránja, különösen a magasabb hangfekvésekben érte el a kívánt hatást. Dr. Andrásy Gyula szereplése elsődlegesen az enyelgő áriák, a jól összehangolt duettek, s főként a két duzzogó szerelmes kibékülését ünneplő D-dúr tercett előadásakor volt emlékezetes.

Áldozatos, sok munkát igénylő előadással vettek részt hazánk nagy művelődési mozgalmában: a Megéneklünk, Románia orszá-

gos fesztiválon. Becsülettel teljesítették feladatukat, mind a muzsikusok, mind a szólisták, s természetesen a rendező, Dorel Urlăţeanu érdemes művész.

A műsor első felében Ruha István érdemes művész tolmácsolásában két Mozart versenymű: a G-dúr és az A-dúr csendült fel tónusosan, meleg kantabilitással, sajátosan egyéni vonókezeléssel, főként a lírai elemek érzékletes felszínrehozásával.

Várjuk a kezdeményezés folytatását: a beígért Az úrhatnám szolgáló színrevitelét.

(Fáklya, 1978. április 16.)

Tuduka Oszkár

Zenei élet - A nagyváradiak fővárosi sikere

Nagyvárad zeneélete több évszázados múltra tekint vissza. Haydn Michael, a nagy Joseph Haydn testvére, a singspiel műfaját megteremtő Karl Ditters von Dittersdorf és az utánuk következő idő sok jeles muzsikusa tevékenykedett a Körös-parti városban. A város zeneéletéből, mint a mélygyökerű fa magasodik ki az Állami Filharmónia, 55 éves történetével.

Az 1923-ban létesült Nagyvárad Filharmóniai Társaság – sok zenei társulat, jelentős együttes méltó örököse – a két háború közötti időszakban fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki: az egész város és a környék szellemi életét befolyásolta. Ösztönzői – támogatói lelkes muzsikusok és áldozatkész műkedvelők voltak. Ehhez a periódushoz fűződik a hivatásos muzsikusok egész csillagzata: Vomácska József, Francisc Hubic, Eichner Ernő, Horváth Károly, Boda Oszkár, Thurzó Sándor és mások, akik a nélkülözésekig menő odaadással küzdöttek az együttes fennmaradásáért.

A felszabadulás utáni években a váradi filharmónia az elsők között kapcsolódott be a hivatásos együttesek közül a kultúr-munkába, részt vállalva a városi és falusi dolgozók esztétikai neveléséből, ugyanakkor széles körű tevékenységet fejtett ki a gyermekek és az ifjúság zenei nevelése terén. (...) Az a nagy-

horderejű művészi tevékenység, amelyet azokban az években a filharmónia tagjai kifejtettek, feledésbe ment volna, ha nem akad két ritka képességű ember, akik életüket a filharmónia fejlesztésének szentelték, de arra is kerítették időt, hogy a korabeli eseményeket, vagy legalábbis azok jórészét feljegyezzék és a zenei dokumentumokat az utókornak átmentsék.

Boda Oszkár hegedűművész, a nagy bécsi professzor, Arnold Rosé nagyreményű tanítványa, ahelyett, hogy a fényes szólistakariert választotta volna, a váradi filharmónia ügye mellé szegődött és azt a legmagasabb művészi szinten szolgálta: tudatosan harcolt azért, hogy a későbbi évtizedek munkája művészi, pedagógiai és erkölcsileg egyaránt fölkészítse az együttest. (...)

Vele egyidőben, de tőle függetlenül tevékenykedett Thurzó Sándor, a filharmónia és más együttesek hegedűse, a zeneélet fáradhatatlan szervezője. Évek hosszú során át gyűjtögette a korabeli, valamint a város zenei múltjára vonatkozó dokumentumokat.

1949 után, Állami Filharmóniaként új korszakba lépett az együttes: a tudományosan szervezett zeneművészeti szakintézmények sorába emelkedett. (...) Az első karmester Romulus Botto volt. Thurzó Sándort a tagok soraiban találjuk. Idővel a lelkes műkedvelők helyett egyre több képzett muzsikus került a zenekarba: az egykori filharmónia szakképzett szimfonikus zenekarrá fejlődött. (...)

(Előre, 1978. november 16.)

Csire József

Aesculap és Euterpé szolgálatában

Beszélgetés dr. Andrásy Gyulával

Dr. Andrásy Gyula, az élesdi közegészségügyi és járvány-megelőző központ szakorvosa, aki az ingázás napi fáradalmai mellett a nagyváradi Camerata Felix kamarakórus alapító és nélkülözhetetlen tagja, az élesdi vokál-együttes létrehozója és vezetője. (...)

- Zenei képzettség híján így csak a kóruséneklés maradt számomra, amit a középiskola utolsó éveiben kezdtem el, s folytattam Marosvásárhelyen a főiskolán is. Ekkor még szó sem volt arról, hogy énekes szólistaként is színpadra léphetek. (...)

Váradon a két világháború között volt még egy virágzása a kamaramuzsikának. Komoly felkészültségű zenészek rendszeresen játszottak kamarazenét. Ezt a hagyományt ápoljuk tovább, s megpróbáljuk minél magasabb szintre emelni. Ennek egyik útja - jegyzem meg - az operastúdió bátor és merész vállalkozása: ritkán, vagy egyáltalán nem játszott művek bemutatása.

Erre valóban büszkék vagyunk. Mozart Bastien és Bastienne című operáját több mint negyvenszer játszottuk. A filharmóniával közösen bemutattuk Gh. Dumitrescu Fata cu garoafe című operájának első felvonását. Ezen kívül Handel Silla című operáját kétszer adtuk elő koncert formájában. Jelenleg Mozart Színigazgató című kamaraoperája és Doru Popovici Hajnali kihallgatás című egyfelvonásosa próbáit tartjuk. Hangsúlyozni szeretném: én csak egyik tagja vagyok a Camerata Felix kamarakórusnak és az amatőr operastúdiónak! Olyan fáradhatatlan szervező mellett dolgozhatok, mint Thurzó Sándor, olyan lelkes emberekkel énekelhetek együtt, mint Schmidt Magda, Fekete Erzsébet, Horváth Magda, Fogel Nadja, Mariana Lupu, Andrásy Katalin, Tokaji Ágnes, Kinda Péter, ifj. Thurzó Sándor József, Emődi János, Cornel Micuț, Liviu Gogan és mások. Nem ritka az olyan hangszeres, aki túl van a századik fellépésén!

Tófalvi Zoltán

Megszólaltatni másokat

Magamban már rég impresszáriónak nevezem Thurzó Sándort, s hozzágondolom jelzőnek azt is: önzetlen. Pedig ez a fogalom (előadóművészek szereplésének megszervezője) foglalkozásként üzleti műveletre utal. Nálunk intézményesített formában történik a szerepeltetés, tehát impresszárióval nem találkozhatunk. Thurzó Sándor mégis az. Önzetlen impresszárió. Úgyszólván hetenként hallgathatunk kamarakonzerteket, melyeknek ő a szervezője, s ha összeadjuk az ott fellépő muzsikuskok számát, már 60 körüli az eredmény. A mennyiségi eredmény mögött, vagy inkább előtt, maga a fellépési lehetőség biztosítása az igazi eredmény. A sok fiatal muzsikusk számára feltétlenül, aki ezeken a zenei rendezvényeken szembesülhet a közönséggel, megmérheti tudását, biztatást kap, meg tanulságokat. Ott van velük a muzsikuskok középnemzedéke is, részt vett velük együtt éveken át a zenepedagóguskok érdemes gárdája is. Thurzó Sándor mindenkit nyilvántartott, mindenkit felkért, mindenkit foglalkoztatott. A közönséget is foglalkoztatja szinte hetenként. Rendezvényei – lapok Várad zenei életének történetéhez.

Kutatója nagyobb történeti átfogású területnek is. Zenei dokumentumgyűjteménye századokat ölel fel. Jegyzeteiből, mint mondja, nemcsak az eredmények derülnek ki, hanem csakúgy az adósságok. Hogyan sáfárcodtak elődeink a tehetségekkel, mit mulasztott a szeszélyes figyelem s a feledékenység. És hogy a jelen krónikája mentes legyen utólag a régi hibáktól, azért társította a kutatómunkát a szervezőivel. Nehezen lehetne munkaórákban kifejezni, amit végez. Talán csak szívós lelkesültségben. Ezt veti be a tétlenség meg az elfásulás ellen, ami gyorsan megkörményezi a művészet gyakorlóit is, ha a foglalkozás karba-bolyba tereli őket, s leszoknak a személyes megmutatkozásról. Thurzó Sándor összesen 37 évig volt hegedűs, a filharmóniánál, előbb meg Macalik Alfréd kamarazenekarában, meg a színházi zenekarban. Szervező munkája úgy kezdődött, már az Állami Filharmónia tagjaként, hogy kottamásolásra kellett fognia a zenekart, mert nem voltak partitúrák. A csoportosan érkező új muzsikuskok jelenléte pedig Boda Oszkával együtt

arra ösztönözte, hogy élni kell a lehetőségekkel. Várad többre képes, mint azelőtt.

Aktív lokálpatriotizmusa tiszteletet ébreszt. Ezzel tud mindenkit csatlakozásra bírni, folyamatos cselekvésre fogni. Van olyan vállalkozása – az 1977-ben bemutatott opera például – amelynek legfeljebb öt előadásnyi jövőt jósoltak, és már 26 előadása volt. Hogy ehhez milyen szervezőkitartás kell, legfeljebb naplórészletekkel lehetne tanúsítani. De nincs napló. Az idő másra kell. Mint amire a közösségi szolgálatba állított energia.

Az előadókról szokta mondani: milyen lelkes emberek! Legalább három hónapi kemény gyakorlás után bemutatják azt a szonátát, nem kapnak érte semmit, csak azt a kis tapsot, valamely kultúrház kistermében. Thurzó Sándor tapsmentes impresszáriószkodását megbecsülő szeretet jutalmazza. Meg talán a bizakodás, hogy az ő példája is követésre szólít majd valakiket.

(Fáklya – Látóhatár, 1980. december 21.)

Implon Irén

Kortárs zeneszerzők bemutatása

Ez a cél. Hogy jobban odafigyeltesse a közönséget a mai hazai zeneszerzőkre. Talán nemcsak a közönséget, az előadókat is. Miért lenne törvény az, hogy az alkotó csak az utókorban aratja le a babért?

A figyelmességet a municípiumi kultúrház kamarazene körének kezdeményezéseként jegyezzük. A terv részlegesen kidolgozva, kész, a kör patrónusa, Thurzó Sándor jóvoltából. A zeneszerzők tudomásul vették, némelyek személyes jelenlétüket is megígérték a koncerten. Azaz a szerzői esten.

Kilenc szerzői est szerepel a jövő évad műsorán. Enescu emléke előtt tiszteleg a nyitó hangverseny. Szeptemberben Mansi Barberis Bukarestben élő zeneszerző művei mutatkoznak be. A 80 éves alkotóművész operák, szimfonikus kamaraművek komponistája. Több művét Enescu-díj jutalmazta. Corneliu

Torsannak már rendeztek szerzői estet Váradon. – Őt még személyes kapcsolatok fűzik a városhoz, itt született, ügyvédi gyakorlatot folytatott, a két világháború között bariton énekesként ismerte meg a közönség. Novemberben Jodál Gábor zeneszerző művei szólalnak meg a municípiumi kultúrházban. A székelyudvarhelyi születésű alkotó, Kodály Zoltán növendéke volt, később a kolozsvári zenekonzervatórium prorektora. Elisa Popovici, mint zongoraművész ismert, emellett termékeny zeneszerző. Műveiből decemberben hallunk hangversenyt. Zeneelméleti és közírói munkássága révén nagy nyilvánossága van Csire Józsefnek, a C. Porumbescu konzervatórium tanárának. Opera és kamarazene szerzői minőségében fogunk most vele találkozni szülővárosában. Csire József szerzői estje (januárban) tehát többszörösen indokolt Váradon. Őt Wilhelm Berger, a Zeneszerzők Szövetségének alelnöke követi, a neves zene-tudós. Márciusban Myriam Marbe, nemzetközi zenei fórumokon többször kitüntetett művek alkotója lesz a vendégünk. Az évad Irina Odăgescu-Țuțuianu szerzői estjével zárul.

A művekről előzetesen csak annyit: a rádió műsorában gyakran szerepelnek. Olykor a filharmonikus zenekar is játszott belőlük. De mert sok az alkotó, a hallgatóság nehezen követi, tartja nyilván a mű és szerzők összetartozását. A szerzői est-sorozat méltányos gesztussal segíteni akarja ezt. Állítólag nem divat, pedig. Mint ahogy általában nem divat egymásra figyelni az alkotás iránti érdeklődésből. Jellemző kis példa: Dan Voiculescu, akinek a múlt évadban volt a szerzői estje Váradon, megkérdezte: Aztán hányan álltak kötélnek, hogy közreműködjenek? Nem akarta elhinni, hogy 150-en. Mert volt két kórus is. Még tovább bizalmatlankodott: Lesz ott valaki egyáltalán? Nagyon csodálkozott, hogy megtelt a terem.

A vállalkozás tehát elég munkát és szervezést igényel. Bátor-ságot is, dacolni a félrenézéssel, a kortársak iránti lanyha kíváncsisággal. Épp ezért érdemel említést első helyen a jövő művészeti évad eseményei bemutatásában.

(Fáklya, 1981. augusztus 2., Vasárnapi rovatunk)

Implon Irén

Ha szerda, akkor kamarazene

A plakát ott a városközpontban, a Muncípiumi Művelődési Ház kapuján, már idestova másfél évtizede hív rendszerezen, minden hónap utolsó szerdáján kamarazenét hallgatni. A sok rendeltetésű kultúrház üvegtetős terme mindig is szívesen látta vendégül a zenét. Itt, az akkori újságírói klubban koncertezett 1933-ban Bartók Béla, utána három évvel Fischer Annie, többször járt itt George Enescu, a Katolikus Körben tartott koncertjei után. Az utóbbi két évtizedben ez a filharmónia próbaterme.

A szerdai kamarazene hangversenyek mégsem annyira a hagyományt folytatják, mint inkább új lehetőségeket valósítanak meg. A képzett muzsikusok száma mögött, s a zenekari tagokban, a zenetanároknak természetesen ébrednek előadói ambíciók. A kamaramuzsikálás segíti az önismeretet – mondják – és legalább ugyanilyen fontos a nyilvánosság szempontjából. Közönségvonzásán, a zenei nevelésben játszott szerepén túl, a váradi szerdák mellett szóló legtöbb érv és dicséret egyben az, hogy rendes fellépési alkalom, nem is kevesek számára.

Evente mintegy negyven közreműködő él a lehetőséggel, amit a fáradhatatlan pártfogó, Thurzó Sándor szervező munkája biztosít. A Váradon reneszánszát élő kamarazenélésnek ő a lelke, de zenei dokumentumgyűjtőnek, hiteles krónikásnak és türelmesen bizakodó zenei nevelőnek is ismerjük, aki minden tehetséget, ambíciót, szorgalmat számon tart. S mert szépen sokasodnak a számon tartásra érdemesek, a kamarakoncertek több szerdát igényeltek. A havonta harmadik szerdán a kamarazene törzscsapatának újabb tagjai más színhelyen, a Szakszervezetek Művelődési Házában lépnek a nyilvánosság elé. Most már a város mindkét kultúrházának az igazgatója, Cuiuş Ioan és Gheorghe Tonea, fogadja szívesen a zenebarát gyülekezetét.

Elnevezést nem választottak maguknak, pedig ezzel szokás kezdeni. Papp Magda a kamaramuzsikálás önkénteseinek, dr. Andrassy Gyula orvos, a muzsikuslelkű „civil”, szenvedélyesen hivatásos zenészek közösségének mondja őket, s jól érzi magát közöttük. Ha lenne szorgalom-díj, meg önzetlenségi díj, ráadá-

sul pedig tehetségdíj is mellé, a státus nélküli csapat tagjainak mindegyikből gyakran kellene osztogatni. Íme az erre érdemek rövidített névsora: Schmidt Magda, Fekete Erzsébet, Horváth Magda, Fogel Nadja, Lupu Mariana, Andrásy Katalin, Tokaji Ágnes, Berindán Péter, Mărunțelu Ágnes, Kinda Péter, ifj. Thurzó Sándor József, Emődi János, Micuț Cornel, Gocan Liviu. S mennyien mások kívánnának még említést! Nem ritka az olyan hangszeres, aki túl van a századik fellépésén.

Bátor, sőt merész vállalkozások is tarkítják krónikájukat. Emlékeztetőül a száz évvel korábbi váradi operakultusz, bemutatták Mozart kisoperáját, a Bastien és Bastienne-t. Harminchét előadást tartottak belőle. Műsorukon nem ritka az ősbemutató. Az általuk előadott, ritkán hallható remekművekből is pompás repertórium kerekedik ki. Köztudatban való jelenlétüket jellemzi, hogy több hazai szerző dedikálja nekik új kamaraműveit.

Méltánylandó szolgálatot tesznek a hazai kortárs zenének e szerzői estekkel. Az idén például sikeres szerzői estet rendeztek Cornel Țăranu, legutóbb pedig Terényi Ede műveiből, a megelőző évben pedig Dan Voiculescunak, Corneliu Torsannak, Jodál Gábornak, Mansi Barberisnek, Csire Józsefnek. A sor ezúttal is hosszú. Mint a zeneszerzők egyike-másika (köztük az akkor 86 éves Ludovic Feldman, vagy legutóbb Cornel Țăranu) elmondta: ez volt az első szerzői estje. A zenei életből mintha kiesett volna ez a tisztelgő gesztusjellegű műfaj. Hát jó, hogy a váradi önkéntes kamarazenélők, szükségét érzik felélesztésének.

A hajdani főúri palotákból kivonult, demokratizálódott kamaramuzsika napjainkban már divatosan népszerű. Igaz, hogy inkább lemezről, magnóról hallgatják többen. Váradon a két szerdai kamarakoncertnek azonban mindig van közönsége és hasonlóképpen a filharmónia kamarakoncertjeinek, amelyek az idén a csütörtök estét foglalták le. A sok zenei esemény érezhetően színvonal-emelése ösztönöz, jó minőségű művészetközvetítésre kötelez. És végső soron ebben a törekvésben összpontosul az önkifejezést gyakorló előadók legfőbb szándéka.

Antal Ilona, a nemrég meghalt zongoraművésznő említette, hogy a két világháború közötti Váradon komoly felkészültségű amatőrök, rendszeresen játszottak kamarazenét. Többnyire

maguk öröme, de keresték a művészetre nevelés lehetőségét, keresték a közönséget is hozzá. Jó emlékezetű zene népszerűsítőnk, Boda Oszkár tanár is azért járta sorra a megye művelődési házait, a városi és falusi iskolákat, az üzemi klubokat, hogy elősegítse a zene és a közönség szép összetalálkozását. Most már egyre többen lépnek a nyomdokába, diplomások közt a hivatások, Avram Geoldeș, Tuduka Oszkár, Catarig Lucia, Gh. Moldovan, akik ismertető előadásokkal szélesítik a közönség útját a műsorhoz. E szépre hangolódott, meghitt körben ott vannak a hagyománytisztelők, a Michael Haydn és Dittersdorf váradi működését nyilvántartó zenebarátok, az előadók pályatársai, tanítványai és tisztelői.

Talán azzal a reménnyel jönnek, hogy részük lesz abban az élményben, amit a nagy karmester, Bruno Walter így fogalmazott meg vallomásaiban: „Amikor zenét hallgatok, tiszta feleleteket hallok gyötrő problémáira, minden megvilágosodik előttem - elcsendesedem”.

(Művelődés, 1983. június)

Implon Irén

Alexandru Thurzo

Am avut plăcerea ca, în colaborarea profesională pe care o port de câțiva ani, să cunosc pe unul din animatorii vieții muzicale din Oradea - Alexandru Thurzo - a cărui activitate profesională se contopește cu însăși începutul și evoluția activității muzicale din ultimele 5 decenii din Oradea.

În anii 1930, viața muzicală din orașul Oradea, avea la dispoziție un teatru muzical, câteva școli de muzică particulare, o societate filarmonică din amatori și profesioniști de la orchestra teatrului, precum și mai multe formații camerale formate din elevii școlilor de muzică.

Studiile și le-a început la vârsta de 7 ani la școala de muzică particulară condusă de dr. Szalay Elemér la stăruințele tatălui, mare iubitor de muzică. Încă de la 16 ani îl găsim pe tânărul Alexandru Thurzo instrumentist-violonist în orchestra Teatru-

lui muzical din Oradea și voluntar își desfășoară, alături de alți colegi, activitatea la Societatea Filarmonică, ca solist și prim-violonist.

După 1945, Alexandru Thurzo este, alături de Romulus Botto, unul dintre animatorii reorganizării activității cultural-muzicale, aducându-și contribuția la înființarea Filarmonicii de Stat Oradea. În această instituție este prim-violonist, secretar muzical voluntar și responsabil de partituri, desfășurând și o intensă muncă de strângere și copiere a partiturilor necesare orchestrei, copiind împreună cu soția, fiul și colegii circa 15.000 foi de partituri. Cu toate neajunsurile explicabile prin lipsa unor instrumentiști profesioniști cu studii, remarcăm angajamentul și pasiunea pentru artă a acestor pioneri ai noii culturi socialiste.

Din 1950, ca urmare a noilor condiții create, are posibilitatea să-și valorifice talentul de organizator de concerte camerale, concerte săptămânale adresate iubitorilor de artă.

Cu ocazia primului Festival Național „Cântarea României” organizează în cadrul Casei de cultură a sindicatelor o formație vocal-instrumentală formată din absolvenți ai Școlii populare de artă, cu care susține 36 de spectacole de operă (Mozart: Bastien și Bastienne).

În cadrul Casei de cultură a Municipiului Oradea și a Casei de cultură a sindicatelor, organizează concerte variate, medalioane de compozitori, invitând soliști-interpreți și personalități ale vieții muzicale din țară, căutând în același timp să popularizeze compozitorii locali: Alexandru Bihari, Romulus Botto, Corneliu Torsan, precum și compozitorii contemporani din țară (Ludovic Feldman, Dan Voiculescu, Mansi Barberis etc.)

În medalioanele organizate, promovează cu fermitate muzica contemporană, în vederea înțelegerii ei de către auditoriul cel mai larg, prezentându-se capodoperele unor compozitori celebri ca Arnold Schönberg, Alban Berg, Anton Weber, Charles Ives, Edgard Varese, Olivier Messiaen, John Cage, Iannis Xenakis, György Ligeti, Luigi Nano, Luciano Berio, Pierre Boulez, Morton Feldman, Karl-Heinz Stockhausen, Krzysztof Penderecki.

Dintre personalitățile din țară au participat compozitorii Ludovic Feldmann, Dan Voiculescu, Jodál Gábor, Eliza Popo-

vici-Goia, Iosif Csire, Myriam Marbe, Irina Odăgescu-Țuțuianu, care, prin dialogul cu interpreții și auditoriul, au sondat capacitatea de înțelegere a compozițiilor. În aceste medalioane invitați ca prof. Enea Borza, muzicologul George Pașcu, prof. Avram Geoldeș, prof. Agneta Mărunțelu, prof. Lucia Catargiu și Alexandru Iosif Thurzo au prezentat personalitatea și opera compozitorilor. În aceste seri au fost multe prime audiții în Oradea: Mansi Barberis – „Piesă de concert pentru violă și pian, Joacă bine Moș Martine, pentru contrabas și pian”, L. Feldman – „Burlesca pentru vioară și pian, Două dansuri pentru vioară și pian, Sonata nr. 1 și 2 pentru violă și pian, Sonata concertantă pentru violă și pian, Duo pentru flaut și violă, Sonata pentru violă și pian”, Elisa Popovici-Goia – „Sonatină pentru vioară, violoncel și pian, Toccata pentru pian, Cvartet de coarde”, Myriam Marbe – „Humoresca pentru violoncel și pian”, Iosif Csire – „Tripticul pentru pian, Trio pentru voce, violă și pian”, G. Jodal – „Sonatina nr. 1 și 2 pentru violă și contrabas, Ciclul liedurilor chinezești, Sonata pentru violă și pian, Sonatina pentru pian”, I. Odăgescu-Țuțuianu – „Melos pentru violă solo, Rondo tocată pentru pian, Preludiu pentru pian, Sonatina pentru clarinet solo, Tribututa pentru violă solo” etc.

Cu multă pasiune și dăruire au colaborat la aceste concerte camerale, în mod voluntar, instrumentiști, ca pianiștii Magdalena Schmidt, Gabriela Moldovan, Nadia Fogel, Elisabeta Fekete, Gheorghe Hausmann, Ecaterina Andrassy, Ladislau Poth. Violoniștii: Agneta Tokaji, Gheorghe Ille, Alexandru Orban. Violistul: Alexandru Josif Thurzo. Violonceliștii: Agneta Bandi, Maria Trendler. Flautistul: Mircea Covaci. Clarinetistul: Liviu Gocan. Cântăreții: Magdalena Papp, Judita Kovacs Tatar, Elisabeta Boroș Konrad, Iuliu Andrassy. Corurile Școlii Generale nr. 17 Oradea, (dirijor: Agneta Mărunțelu), Liceului pedagogic (dirijor: Lucia Catargiu), Camerata Felix (dirijor: Avram Geoldeș).

În aceste minunate seri am avut ocazia și plăcerea de a asculta lucrări valoroase și cum am mai menționat, multe lucrări în primă audiție absolută.

(Muzica, Martie. 1983, nr. 3.)

Agneta Mărunțelu

A kortárs zene nagyváradi hívei - Thurzó Sándor József

Nagyvárad zenetörténeti dokumentumainak kitartó gyűjtője-értelmezője, Thurzó Sándor – a Boda-vonósnegyes egykori tagja – a város jelenkori zenei életének fáradhatatlan ösztönzője. Sokrétű zeneszervezői tevékenységére példa az a sajátos kezdeményezés, amely hazánk komponistáinak állandó pódiumot teremt. Az immár országszerte híres szerzői estekről van szó. A szerda esti kamarazene – hangversenyeken a meghívott zeneszerző műveit szólaltatják meg – a legtöbb esetben ősbemutatóra vállalkozó Thurzó Sándor köré tömörült előadó-művészek.

Nagyvárad zenei életének fénypontjai, a több mint helyi érdekű szerzői estek vonzereje a Körös-parti város Művelődési Házába toborozta a jelenkori hazai zeneszerzők színe-javát, a legváltozatosabb stílusok és a különféle nemzedékek képviselőit. Így hozza összhangba a zenetörténeti kutató, Thurzó Sándor, a nagyváradi muzsika múltját és jelenét. A régi és a mai közé hidat verő muzsikus azt az elvet vallja, amelyen Boda Oszkár, a nagy művészpédagógus gyümölcsöző tevékenysége alapult. Az eseményszámba menő szerda esti kamarazene-hangversenyek és szerzői estek állandó előadóművészei között találjuk – a rangos nagyváradi Kamara Együttes tagjaként – Thurzó Sándor fiát, Thurzó Sándor József brácsaművészt is. Korán szárba szökkenő tehetségét elsősorban a családi környezet ápolta, majd Boda Oszkár, aki sok jeles hegedűművészt és zenét kedvelő embert nevelt hosszú pályafutása alatt. (...)

A Nagyváradi Művelődési Ház, az Állami Filharmónia és a váradi művészek önzetlen közreműködésével sikerült valóra váltaniok Thurzóéknak, apának és fiának, azt az egyedülálló teljesítményt – „a 39 önálló szerzői estet, amely bármely hivatásos zenei intézménynek a dicséretére válna: volt olyan év, amikor 8-10 hazai zeneszerzőt sikerült bemutatnunk Nagyváradon. Úgyszólván havonta tartottunk szerzői estet a műveikből készült válogatásból. Nagy népszerűségnek örvendenek ezek a rendez-

vények. A közönség és a komponista egyaránt kedvezően fogadja a szerda estéket.” (...)

(A Hét, 1984. szeptember 20.)

Csire József

A nagyváradi operaegyüttes bemutatója elé

A román operairodalom ismert darabja, Doru Popovici Éjféli kihallgatás című kétszemélyes operája. A nagyváradi Szakszervezetek Művelődési Házának műkedvelő operaegyüttese – szakirányító Thurzó Sándor – a Megéneklünk, Románia országos fesztivál megyei versenyszakaszára készül. Műsorválasztásuk az említett operára esett. A mű témájában a felszabadulást rögzítő egyetlen éjszaka eseményét idézi meg, olyan sorsdöntő helyzetben, amikor az ítéletet hozó ügyész és a vádlott politikai fogoly szerepköre a hatalomátvételnek tulajdoníthatóan felcserélődik. A cselekmény mindössze csak felvillantja ezt a helyzetet, a távlatokban nem látunk, a két főszereplő egyéni sorsának további alakulását csak sejteni lehet. A mű zenei anyaga modern hangvételő, gazdag dallamvilágú anyag. Az ügyész szerepében dr. Andrassy Gyula (tenor), a fogoly szerepében Marian Boboia (bariton) énekel, mindketten kiváló képességű előadók. A Megéneklünk, Románia országos fesztivál municípiumi versenyszakaszán, kamara-előadáson Schmidt Magda zongorakíséretével mutatkoztak be. A próbák jelenleg is zongorakísérettel folynak. A nagyváradi filharmónia igazgató-karmestere, Acél Ervin és Thurzó Sándor éppen ezekben a napokban egyeztek meg, hogy a próbákat a szimfonikus zenekarral elkezdhetik, szeretnék, ha a megyei versenyszakaszon már közösen léphetnének fel. A zenekari kíséret mindenképp az operaelőadás jávára történne.

(Fáklya, 1985. március 27.)

Fábián Imre

Andrássy Gyula

A megújuló nagyváradi zenei élet szolgálatában álló ember, aki orvos, aki kórustag, aki énekes szólista!

Néhány héttel ezelőtt Rossini A szevillai borbély bemutatóján - nagyváradi színpadra állításban a Filharmónia mini operaévadjának nyitóelőadásán - Fiorillo, s az őrség tisztje szerepét énekelte jeles előadóművészek társaságában. Kisebb szerepkör. De nem is ez a fontos. Az előzmény annál inkább! Évekkel ezelőtti produkcióit, Mozart Bastien és Bastienne opera-előadását idézném fel, stúdió-előadásban, nagyváradiak, Acél Ervin, Thurzó Sándor, Alexandrina Bărbăntan merész vállalkozását, amely előadógárdát, társulatot is avatott Nagyváradon! Az énekesek: Széll-Patka Eta, Báncsvó Károly (azóta a kolozsvári Magyar Opera tagja) és Andrássy Gyula. Eme teljesítményben jellemző lehet a személyes példa, ahogyan valaki szándékaiban, vágyaiban önmagára talál.

(Fáklya, 1986. szeptember 28. - Zenei arcképcsarnok)

Fábián Imre

Zenei események

... Egy sikeres ősbemutatóval gazdagította városunk zenei életét a városunkban már jól ismert kis operatársulat (joggal lehet őket már így nevezni!), mikor Karl Dittersdorf Reménytelen szerelem című egyfelvonásos vígoperáját vitték színre. A vállalkozás érdeme ezúttal is Thurzó Sándoré, e fáradhatatlan muzsikusé, szervezőé, aki sorra fedezteti fel velünk azokat az értékeket, amelyek városunk zenetörténetének értékes darabjai.

A kétszereplős „opera buffa” alakjai is e műfaj jellegzetes típusai. Az öreg, többszörösen özvegy Pancrazio, aki szemet vet a fiatal, csinos szobalányra, Izabellára, s akit végül is feleségül vesz. Tagadhatatlanul mulatságos vígjátéki szituáció, amely lehetőséget kínál játékosságra, s muzsikálásra egyaránt. A Pancra-

ziot alakító dr. Andrassy Gyula színpadi játékban és zenei szerepformálásban egyaránt értékes alakítást nyújtott. Szerepformálását, egyéni, eleven humorral telítette. Rendkívül karakterisztikusan, stílusosan, finom ízléssel oldotta meg énekes szólamát. Alapja és fedezete nemcsak muzikalitás, hanem konkrét zenei tudás.

Drimba Nóra szobalány figurája is igen karakterisztikus volt. Egyéniségével harmonikusan tölti ki a szubrett szerepkört. Meleg, szép és teljes terjedelmében egyenletes hangja, kifogástalan technikai felkészültsége biztos alapot teremtett a könnyed, játékos szerep életrehívásához.

A zenekart helyettesítő zongorakíséret nehéz feladatát igen sikeresen oldotta meg Ridzyk Gyöngyi játéka, mintegy alátámasztotta, s egyben segítette a szereplők művészi előadását, az egész kis opera színrevitelét. S nem utolsó sorban a rendezői szándékot – Pop Vasile értékes munkája – emelném ki, amely lehetővé tette, hogy e vidám, hangulatos, a kamarazenével rokon, mulatságos zene hosszú idő múltán újra felcsendüljön városunkban.

(Fáklya, 1989. április 13.)

Tuduka Oszkár

Boldogító dal, avagy a kórusmuzsika szerelmesei

Az RMDSZ kamarakórusa tavaly decemberben alakult Gyökössy Miklós kezdeményezésére és Thurzó Sándor támogatásával, aki a kottákról gondoskodik. A kórus vezetője Mărunțelu Ágnes tanárnő, huszonnyolc évig foglalkozott zenepedagógiával és számos énekar-vezetői sikert tudhat maga mögött. (...)

(Bihari Napló, 1991. február 8.)

Simon Judit

Váradon nem törődnek velünk

Szülőfalu. Szülőváros. Szülőföld. Kinek mit jelent a fogalom? Közös földből vétettek, idegen tájakon is szeretettel üdvözlik egymást. A földrajzi távolság növeli a melegség hőfokát. Floridából hazatért barátom meséli: két hét után kínzó vágyat érzett városa iránt. Magyarországon járva tapasztalhattam, hogy a régi váradiak tartják a kapcsolatot egymással és bármikor szívesen fogadnak hazulról jött vendéget.

Kolozsvár viszonylag közel van, mégis az operában a szülővárosból elszármazottakat keresem.

Amikor Hercz Pétert és Báncsvov Károlyt megszólítom és bemutatkozom, szinte egyszerre mondják: - Legalább az újság hasábjairól szólhassunk a váradiakhoz, ha már színpadról nem lehet.

Báncsvov Károly: - Legkedvesebb emlékeim Váradhoz fűződnek. A Népművészeti Iskolában kezdtem el énekelni Papp Magda irányításával, akinek köszönhetem, hogy itt vagyok, akitől a biztatást kaptam, hogy érdemes dolgoznom.

Hercz Péterrel rendszeresen felléptünk a Thurzó Sándor-féle szerda esti muzsikálásokon, amit havonta rendeztünk. Akkoriban a váradi filharmóniának volt egy amatőr operatársulata, aminek tagja voltam. Szép tervek voltak, de főleg az anyagiak miatt megbukott. Váradon akkoriban komoly zenei élet volt, ami jótékony hatással volt ránk, hiszen mi, amikor Kolozsvárra kerültünk, hoztunk magunkkal valamit. Mint autószerelő kezdtem el énekelni (mellesleg most is abból élek). 1979-ben jutottam be a főiskolára és 81-től vagyok magánénekes. (...) Sajnos még mindig nincsenek megbecsülve a művészek, főleg a fiatalok. A fizetés - létminimum. Váradinak vallo magam, és ha lehetőség lenne, bármikor visszamennék. (...)

(Bihari Napló, 1991. február 22.)

Bartos Csilla

Jubilál a Varadinum

Öt esztendő egy művészegyüttes életében nem tűnik hosszú időnek, pedig az. Különösen akkor, ha egy mai vidéki város körülményeit, lehetőségeit tekintjük, melynek kulturális, esetünkben zenei életét gazdagítja, színesíti. Tudjuk, vannak nemzetközi hírű kamaraegyüttesek, vonósnégyesek is szép számmal, egy Julliard, egy Tátray, egy Bartók kvartett, ezeket a világ legelőkelőbb hangversenytermei ünneplik, némelyiket évtizedek óta. A Varadinum nem tudhat ilyen fényes sikereket magáénak, sem sok ezer dolláros fellépti díjakat a világ metropolisáiban – de a miénk, váradiake, és mi büszkéek vagyunk rájuk. Mindeütt ott vannak, ahol moccan városunk – mi tagadás, elég szegényes – művészeti élete: legyen az kiállítás, könyvbemutató, megemlékezés – jönnek, és közreműködésükkel emelik az esemény jelentőségét, bensőségesebbé teszik annak hangulatát. Hogy mindezt miért teszik? Hogy fellépéseik mögött hány óras gyakorlás, egyeztetés, fáradtságos munka áll, talán eszébe sem jut a hallgatónak. Ők pedig sietnek a tanítás, a filharmónia próbái után – hisz mind a négyen keményen dolgoznak – újabb próbákra. S a fizetség? Az elégtétel? Az a két-három tucat pirosra tapsolt tenyér, csillogó szempár, no és az a megnyugtató, fölemelő érzés, hogy „tesznek valamit” a muzsika népszerűsítéséért, hogy egy-egy felhőtlen, tiszta órát szereznek hallgatóiknak a hangok mesterei, Haydn, Schubert vagy Liszt társaságában.

A Varadinum vonósnégyes, talán nem először írjuk ezt le, missziót teljesít, örökséget, hagyományt ápol, stafétabotot visz tovább. Mindig akadtak e városban lelkes muzsikusok, akik hódolói voltak e csöppet sem könnyű műfajnak. Ha felütjük és belelapozunk régi, megsárgult újságokba, sok-sok nagyváradi kvartettel találkozunk. Itt van mindjárt – érdekes véletlen, épp 120 év távlatában – az első Körös-parti vonósnégyes feltűnése, 1874. december 6-án tartott hangversenyével. Tagjai megérdemlik, hogy megemlétsük nevüket: Mihelfi Albert, Weinpolter Gusztáv, Kadernovszky József, Szelits József. De követték őket aztán olyan zenészek, mint Szmerhovszky József, a két Recht, Tucsek, Szmazsenka, Vomácska, Waldmannék, Pollermann

Aranka, Weisz József – hadd ne soroljuk valamennyit, hisz erre se időnk, se helyünk nincs. Legfeljebb még azok közül néhányat, akiket a mi nemzedékünk is ismer, vagy ismert: a Boda házaspárt, Macalik Alfrédot, Lóry Istvánt, Bogdánékat, Bokor Barnát, s már meg is érkezünk az 1989-es esztendőhöz. Ekkor történt, hogy a Thurzó Sándor szervezte, városi kultúrházbeli utolsó szerzői esten, november 15-én a kolozsvári Vasile Herman műveit mutatták be, befejezőként egy kvartettet. Akkor ült le egymás mellé az a vonósnégyes, melyet Tokaji Ágnes, Malița Lucian, Thurzó Sándor József és Marcu Ágnes alkotott. Thurzó Sándor, az egész kamarazenei mozgalom – mert hisz az volt, s az ma is – „spiritus rectora” titokban arról álmodott, hátha az egy alkalomra összehozott kvartettből stabil, nagyra hivatott zenei együttes lesz. És az álma valóra vált. Ma már száz körül jár fellépéseik száma, a legtöbb koncertet a Tibor Ernő Galéria meghitt, a társművészeteket fészekként istápoló puritán pincehelyiségeiben tartották, s kineveltek maguknak egy érdeklődő, befogadó közönséget.

Ha végigtekintünk az elmúlt öt év repertoárján, azonnal szembetűnik, hogy a műsor összeállítása korántsem a véletlen műve volt. A vonósnégyes-irodalomból igyekeztek a legszélesebb színskálát bemutatni, a régi nagy mesterek mellett a huszadik század sok érdekessége is megszólalt: Sztravinszkij, Puccini, Kodály, Bihari, Elisa Popovici, Theodor Rogalski, s mások alkotásai. Külön figyelmet érdemel a két hatalmas ciklus, a Mozart, a nagy zeneköltő halála 200. évfordulója tiszteletére (köztük 10 nagyváradi bemutató!) s a Beethoven összes vonós-négyese (négy bemutatóval). Hogy a nagyváradi közönség megérett ennek az igényes műfajnak a befogadására, igazolja a filozofikus mélységű, elvont, nagy gondolatokat hordozó beethoveni muzsika értő-érző fogadtatása.

A Varadinum vonósnégyes jubilál. November 17-én este 6 órakor törzshelyükön, a Tibor Ernő Galériában hangversennyel ünnepelnek. A műsort városunk kiváló zeneszerzőjének, az immár tíz éve halott Bihari Sándornak VII. vonós-négyese, valamint Schubert A halál és a lányka című műve alkotja.

Sok kiváló, tehetséges vonósnégyes járt és muzsikált előttük e tájon, képzett és amatőr zenészek egyaránt. Ők mind a négyen konzervatóriumot végzett művészek, de ami ennél sokkal fontosabb: hittel és alázattal szolgálják e nagy múltú város művészetét. Gratulálunk nekik, s így biztatjuk: csak így tovább, újabb jubileumok felé.

(Bihari Napló, 1994. november 15.)

Fekete Attila

Bihari Sándor emlékezete

Egy század telt el születése óta. (...)

Meglepő felépítésűek kamarazene alkotásai. Találkozhatunk klarinét-brácsa-zongora-, fuvola-brácsa-hárfa triókkal vagy brácsa-nagybőgő duókkal. Több jeles szerzeményét a Varadinum vonósnégyes tagjai vitték színre, Thurzó Sándor zenei polihisztornak köszönhetően. Így került bemutatásra az idei Varadinum-ünnepségeken Bihari két kvartettje, valamint a Barátok templomában rendezett koncerten többek között hegedűre és brácsára írt szólók mellett a Ha a fenyő című kórusműve is felcsendült. (...)

(Erdélyi Napló, 2000. június 6.)

Tuduka Oszkár

Pro Partium és Pro Ecclesia Díjakat osztottak

Lelkészavatóval és diakónusok fogadalomtételével egybekötött ünnepi istentisztelet keretében nyújtották át szombat délelőtt a nagyvárad-újvárosi református templomban az idei Pro Ecclesia- és a Pro Partium-díjakat az arra érdemesített egyházközségeknek, illetve személyiségeknek.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület idei díjainak kiosztása előtt Tőkés László püspök bejelentette: Ércnél

maradandóbb címmel megjelentették azt a könyvet, amely az egyházkerület 1993–2002 közötti kitüntetettjeit és díjazottjait mutatja be. A Pro Ecclesia Díjat az egyház szolgálatában nyújtott rendkívüli teljesítményekért ítélik oda, a Pro Partium Díjat pedig az egyház, a közélet, a kultúra, az oktatás, a gazdaság azon kiválóságainak adják, akik munkásságukkal hozzájárultak a Partium reformátusságának és magyarságának hitbéli, erkölcsi, szellemi és anyagi megmaradásához, felemelkedéséhez és egységesüléséhez.

A díjkiosztó ünnepséget Gellért Gyula generális direktor vezette le.

A Pro Ecclesia Díjat az idén Benedekfalva szórványgyülekezete, Jankafalva kisgyülekezete, Tenke közepes gyülekezete és Szilágybagos nagygyülekezete érdemelte ki. Post mortem Pro Ecclesia Díjat adományozták Szombati Szabó István egykori irodalmár lelképásztornak, valamint Salánki Imre egykori berettyószéplaki kántornak. Az egyéni díjakat a hozzátartozók vették át.

Pro Partium Díjjal ismerték el Thurzó Sándor, zenei életünk kiválóságának sok évtizedes, áldozatos, önzetlen munkásságát. Úgyszintén átvehette A Pro Partium Díjat Tolnay Tibor festőművész, presbiter művészi munkássága és az egyház iránti hűsége elismeréseként.

Végezetül Tókécs László püspök és Kovács Zoltán főgondnok Ari Lászlónak, Böszörményi Lászlónak, Kádár Károlynak, Kosch Istvánnak és családjaiknak átnyújtotta a Pro Familia díszoklevelet és ötmillió lejt családi támogatásként. E díszoklevelet azok kapják, akik nemcsak vállalják a gyermekáldást, a nagy családot, hanem hittel, becsülettel nevelik fel gyermekeiket.

(Bihari Napló, 2003. november 17.)

Péter I. Zoltán

A palotaépítő Patachich Ádám emlékülés

A Sapientia Varadiensis Alapítvány és a Római Katolikus Püspökség 6. alkalommal szervezte meg a Nagyvárad tudós püspökei, neves személyiségei elnevezésű rendezvényt, amelynek keretében 2004-ben a Patachich Ádám (1715–1784) emlékülésre került sor, a váradi püspök halálának 220. évfordulója alkalmából.

A rendezvény megemlékező szentmisével kezdődött a Bazilikában, amelyet Fodor József általános püspökhelyettes celebrált. Ezután következett az egyházi síremlékek meglátogatása a Bazilika altemplomában, ahol rövid imára került sor a püspök lelki üdvéért. Szombaton a római katolikus Püspöki Palota Széchényi Miklós püspökről ez alkalommal elnevezett termében.

Röviddel 10 óra után a Varadinum vonósnegyes muzsikájával kezdődött az emlékülés. Az előadások között, pihentetőül ismét barokk kamaramuzsika szólt: stílusszerűen azoktól a szerzőktől, akiket az egykori püspök pártfogolt, így Michael Haydn, Karl Dittersdorf és Wenceslaw Pichl dallamaiban gyönyörködhettek a résztvevők.

Fleisz János, a Sapientia Varadiensis Alapítvány elnöke megnyitóbeszéde következett, majd Mons. Fodor József általános helynök beszélt Patachich Ádámról, hogy 16 évig ült a váradi püspöki széken, majd ismertette az egyházfő életútját.

Ezt követően Thurzó Sándor zenetörténész, Patachich udvarában folyó európai szintű zenei életről beszélt. A káptalani iskolák jóvoltából már 900 éves a zeneoktatás Váradon. A várban lévő régi székesegyházban, ahol egykor Szent László sírja volt, Luxemburgi Zsigmond, aki végakarata szerint a szent király és első felesége, Nagy Lajos király Mária nevű lánya mellé kívánt temetkezni, már 600 éve elrendelte, hogy éjjel-nappal szóljon a zene. A török uralom és az utána való pusztulás évtizedeiben a zenei élet is lehanyatlott, ám 1760. május 19-én megérkezett Váradra Patachich Ádám, és magával hozta Michael Haydnt és még három társát. Josef Haydn testvére, kétesztendei váradi tartózkodása alatt, ontotta a zeneműveket, majd Salzburgba távozott. Két év múlva Karl Ditters von Dittersdorf érkezett

meg, majd az első hegedűs Pichl lett. Mindketten tehetséges zeneszerzők voltak, utóbbi csak szimfóniáiból 88-at szerzett, míg Dittersdorf élete során 44 operát, és 112 szimfóniát írt. Érdekesség, hogy utóbbi 1200 forint évi fizetést kapott a püspöktől, míg a palotát építő Neumann mester csak 230 forintot. Még egy fantasztikus adat. Ezekben az években Lipcsében 16, Berlinben 24, míg Váradon 34 tagú az udvari zenekar.

Ez után Emődi András könyvtáros: Patachich Ádám, mint könyvtáralapító, majd János Szabolcs irodalomtörténész: Színház Patachich udvarában, később, Lakatos Andor, a kalocsai érseki levéltár igazgatója Patachich Ádámról, a kalocsai érsekről beszélt, végül dr. Fleisz János történész, az MTA testületének tagja: Patachich Ádám művelődéstörténeti szerepéről értekezett. (...)

(E témával kapcsolatos cikk megjelent a Reggeli Újság 2004. október 11-i és a Bihari Napló 2004. október 12-i számában.)

Tizenöt éves a Varadinum vonósnégyes

Nagyvárad jelentősebb vonósnégyeseinek története 1874-ig nyúlik vissza. Ekkor alakult meg az első olyan kvartett, amiről tudomásunk van, majd 1898 és 1925 között működött egy, a világhírű hegedűművésznő, Pollermann Aranka által vezetett együttes. Ezt 1933-tól 1974-ig Beuer Oszkár, Bécsben végzett hegedűvirtuóz, egyházenész vonósnégyese követte, míg 1958–1963. között működött a filharmonikusok akkori koncertmesterének, Lóry Istvánnak a kvartetdje.

A hagyományt 1989. november 15. óta a Varadinum vonósnégyes folytatja. Másfél évtized élményeiről Tokaji Ágnes hegedűművészt és Thurzó Sándor József brácsaművészt kérdeztem.

Elsőként Tokaji tanárnő, az együttes első hegedűse mondott néhány szót a tagokról. – Jőmagam még idősebb Thurzó Sándornál tanultam a nagyvárad zeneiskolában, majd Kolozsváron végeztem a főiskolát. (...) Tagok még: Lucian Malița második hegedűs, kilenc év után pedig a lányom, Costin Szabó Éva, Marcuné Sikes Ágnes az együttes csellistája. (...)

Thurzó Sándor József az együttes mélyhegedűse. Ő az, aki a kvartett tizenöt évének minden részletéről a legnagyobb alaposággal beszámolt. (...)

- Pontosan mikor és milyen alkalomból alakult a vonós-négyes?

- A megalakulás édesapámnak, Thurzó Sándornak köszönhető, végül is ő noszogatót minket, hogy alakítsunk egy ilyen együttest Nagyváradon, mert hasonló nagyon rég nem volt nálunk. Ő már a hatvanas évek közepétől állandó jelleggel szerzői esteket szervezett, javarészt a volt ARLUS, a Bémer téri Városi Művelődési Ház termében. Az évek során vagy negyvenötven ilyen koncert is volt. Egy Vasile Hermann-est alkalmával, 1989. november 15-én vetődött fel az ötlet, hogy maradjunk együtt ebben a négyes formációban. (...)

(Reggeli Újság, 2004. november 23.)

Tóth Gábor

Bihari Sándorra emlékeztek

Vasárnap délután, a várad-velencei kultúrotthonban, szerzői esten emlékeztek meg Bihari Sándorról, a húsz éve elhunyt nagyváradi zeneszerzőről. Bihari (1900–1984) az egyházi és világi muzsika jeles képviselője, számos nagyzenekari és kórusmű, zongora és kamaradarab, opera és egy oratórium szerzője. Sajnos egyelőre még nem teljesen megoldott ennek a hagyatékknak a feltérképezése és dokumentálása, mert sok mű elveszett, egy másik tekintélyes részük Budapesten található meg a zeneműtárban, megint más részük szétszórva, magánkezekben. Szerencsére nem merült feledésbe művészete, ami részben olyan embereknek köszönhető, mint id. Thurzó Sándor, aki ennek a vasárnapi szerzői estnek is a fő mozgatója volt, és akinek köszönhetően a fiatal és idősebb generáció muzsikusai ismét összegyűltek egy közös kamarazenélésre. (...)

(Reggeli Újság, 2004. december 7.)

Tóth Gábor

Thurzóéknál hagyomány a zenélés

Thurzó Zoltán családjában hagyomány a zenélés, így nem csoda, ha a 22 éves fiatalember e művészeti ág iránti érdeklődése már kora gyermekkorában megmutatkozott. Elemistaként nyert először díjat, jelenleg rendszeresen fellép, és nagy álma az, hogy zongoraszólista lehessen.

Thurzó Zoltántól megtudtuk, családjában ő már a harmadik zenészgeneráció: nagyapja, Thurzó Sándor zenei titkár volt a filharmóniánál, nagymamája, Thurzó Margit ugyanott volt könyvtáros. Édesanyja, Thurzó Margit fuvolázott és zongorázott, keresztapja, ifj. Thurzó Sándor József pedig brácsán játszik, tagja a Varadinum vonósnégyesnek. (...)

(Bihari Napló, 2005. január 13.)

Neumann Andrea

Michael Haydn a Bazilikában

Nagyvárad gazdag zenetörténeti múltját eleveníti fel az az immár másodszer megrendezett zenei fesztivál, amely a tizen-nyolcadik század végén városunkban élt és alkotott három európai hírű zeneszerzőnek, Michael Haydnnak, Wenceslaw Pichlnek és Karl Ditters von Dittersdorfnak állít emléket egy-egy kamaraest keretében. A Varadinum vonósnégyes a fesztivál első színhelyéül vasárnap este a Bazilikát választotta, ahol korhű, kellemes akusztikájú barokk környezetben hallhattunk egy Michael Haydn-műveiből összeállított koncertet. Tudnivaló, hogy Michael Haydn ittléte alatt, a nagyváradai székesegyház szerepét még a mostani Szent László-templom töltötte be, hiszen a mai bazilika még csak ekkortájt volt épülőben.

Bevezetőjében id. Thurzó Sándor kiemelte egykori báró Patachich Ádám püspökünk kulcsszerepét, akinek lelkes művészpártolása által Várad szervesen bekapcsolódhatott a korabeli európai zenekultúrába.

Michael Haydn (1737–1806) – a nagy Joseph Haydn testvér-
öccse – az 1760-as években Patachich meghívására, két évig
tartózkodott és alkotott városunkban, a püspöki zenekar vezető-
jeként és mint az egyház háziszerezője. Zenéjével annak az átme-
neti időszaknak az érett képviselője, amely a klasszicizmus
kialakulásának útját egyengette. A koncerten elhangzott művei,
a III. Szonáta hegedűre és mélyhegedűre, valamint a Diverti-
mento vonósnégyesre, érett kompozíciók, a klasszika világosságát
tükrözik. A darabok nem Nagyváradon íródtak, hanem már a
szerző salzburgi tartózkodása idején, az 1780-as években. A
háromtétéles szonátát Costinné Szabó Éva (hegedű) és Thurzó
Sándor József (brácsa) előadásában hallhattuk, míg a Diverti-
mentót Tokaji Ágnessel (hegedű) és Marcuné Sikes Ágnessel
(cselló) kiegészülve a vonósnégyes játszotta. A tavalyi fesztiválon
már elhangzott D-dúr Divertimento 1782-ben keletkezett.
Különös lírai momentumnak számít rondóformában íródott
tétéle, amit egy rendkívül színes és energikus finálé old fel,
táncos variációs tematikával. A mű lelkületét hallható rokoni
szálak fűzik Mozarthoz, aki jó ismerője volt Michael Haydn
zenéjének.

A fesztivál nyitókoncertje az idén népesebb közönséget
vonzott, mint az elmúlt évben. Ennyi tiszteletadás és emlékezés
joggal kijár Várad európai rangú zeneszerzőinek. A következő
koncertre holnap este kerül sor a barátok templomában (várad-
olaszi plébániatemplom), ahol Wenceslaw Pichl zenéjéből
válogatnak majd a művészek.

(Reggeli Újság, 2005. szeptember 6.)

Tóth Gábor

Haydn-est a Bazilikában

A napokban zajló II. Michael Haydn, Wenceslaw Pichl és
Karl Dittersdorf Fesztivál keretében Haydn-estet tartottak vasár-
nap késő délután a Bazilikában.

A hallgatóságot Thurzó Sándor zeneművész köszöntötte. Kifejtette, a rendezvény nem csupán Haydnra, hanem Patachich Ádámmra való emlékezés is, arra a püspökre, aki a Körös-parti zenei élet fellendítése céljából nem egyedül, hanem a neves zeneszerző és még más művészek társaságában érkezett Váradra. Haydn két évig maradt Nagyváradon, majd Salzburgba költözött és ott élt egészen haláláig. A reá való emlékezés már a második világháború idején felmerült Nagyváradon, dr. Szalay Elemér iskolaigazgatónak, a székesegyház és a Kossuth utcai zsinagóga egykori orgonaművészenek köszönhetően. Eleinte nehezen indultak a dolgok, a világégésnek és annak is betudhatóan, hogy az ezt követő tíz évben nehezen lehetett kijutni külföldre és Haydnal kapcsolatos anyagokat beszerezni.

Az első komolyabb Haydn-hangverseny Nagyváradon 1962-ben volt, az azóta eltelt 43 év alatt több mint 300 Haydn-, Pichl- és Dittersdorf-hangversenyre került sor.

A nagyváradi filharmónia ebbe a sorozatba nagyon hamar bekapcsolódott, sok minőségi hangverseny fűződik az intézményhez. Erre a bukaresti hanglemezzgyár is felfigyelt, számos lemezfelvétel készült a koncertekről, sőt még a londoni CD-vállalat is kiadott egy korongot. Thurzó Sándor hangsúlyozta: a most megrendezésre kerülő fesztivál nem csupán az egyházi zenét kedvelőkhöz szól, hanem mindenkihez, aki szereti a komolyzenét.

Vasárnap a Bazilikában a Varadinum vonósnégyes (Tokaji Ágnes, Costin Szabó Éva, Thurzó Sándor József és Marcu Sikes Ágnes) adott elő Haydn-műveket. Elhangzott a Szonáta hegedűre és mélyhegedűre nr. 3 és a Divertimento vonósnégyesre.

(Bihari Napló, 2005. szeptember 6.)

Ciucur Losonczy Antonius

Vonós muzsika állandó évadban

A Varadinum vonósnégyes Nagyváradon alakult meg, az 1975-ben nyugdíjba vonult id. Thurzó Sándor nagyváradai zene-tudós, a filharmónia volt hegedűsének a kezdeményezésére. A zeneművész szakmai segítséget nyújt a csoportnak, ötleteket és kottákat ad nekik, koncerteket szervez. A kvartett első ízben 1989. november 15-én koncertezett. A zenekar nevének azért lett Nagyvárad latin elnevezése kiválasztva, mivel a tagok folytatni szeretnék a város több mint 900 éves zenei hagyományait. A Varadinum fontosnak tartja a nagyváradai és az egyetemes zene terjesztését is, és lehetőséget biztosít a fiatal zeneszerzőknek, hogy bemutassák alkotásaikat. Az évek során a kvartettnek számos zeneszerző ajánlotta fel zeneművét, melyeket aztán a zenekar tagjai felvettek repertoárjukba. Így tett a Bukarestben tevékenykedő Dan Voiculescu, a zene doktora, dr. Lászlóffy Zsolt, a filharmónia jelenlegi karmestere és Adrian Gagiu nagyváradai muzeológus, újságíró és zeneszerző. (...)

(...) A formáció repertoárjában olyan világhírű zeneszerzők művei is szerepelnek, mint: Mozart, Beethoven, Schubert, Bartók, Enescu, A. B. Coutinho, Vieira Amaral, Carlos Galvao, Jan Guest, Hanna Haag és mások.

A kvartett fő célját a helyi, országos és nemzetközi híró zeneszerzők alkotásainak ősbemutatója képezi. Ugyanakkor a klasszikus és kamarazene népszerűsítése is a célok közé tartozik. (...)

(A Polgármesteri Hivatal Újságja, Nagyvárad, 2006. augusztus 18.)

Herman Ottilia

